

Afetlerin Turizm Sektörüne Etkisi: Orman Yangınları Örneği Muğla - Marmaris İlçesi

Merve COŞANDAL¹, Nur Sinem PARTİGÖÇ¹

Öz

Ülkemizde turizm sektörünün ülke ekonomisine katkısı oldukça fazladır. Farklı coğrafi koşullara sahip olan ülkemizde dört mevsime yönelik turizm faaliyetleri bulunmakta, yerli ve yabancı turistler ağırlanmaktadır. Öte yandan, yıllarca süregelen afet olaylarında yaşanan can ve mal kayıpları nedeniyle, Türkiye bir 'afet bölgesi' olarak nitelendirilebilir. Günümüzde halen etkisini sürdüren ve her an gerçekleşebilecek olan afet olaylarının, Türkiye ekonomisinde önemli yere sahip olan turizm sektörüne olan etkisi bu çalışma ile irdelenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda, Muğla İli Marmaris İlçesi'nde 2021 yılında gerçekleşen orman yangınlarının günümüzdeki farklı etkileri incelenmiştir. 'Afet bölgesi' olarak ilan edilen Marmaris İlçesi'nde konuya dair yapılan görüşmeler sonucunda, turizm sektöründe ağırlıklı olarak ekonomik kayıpların yaşandığı anlaşılmıştır. Covid-19 salgını sebebiyle yaşanan zorunlu kapanmaların ardından sektörde canlılık beklenirken, peşi sıra meydana gelen orman yangınları nedeniyle bahsi geçen alanda bölgede yaşayan ve çalışan kesimleri daha da zor sokan problemler baş göstermiştir. Bu süreçte turizm işletmelerinin yaklaşık %80'i kapanmış ve/veya küçültmeye gitmiştir. Özellikle yangın anında bölgede yaşayan nüfusun yaklaşık %75'nin tahliye edilmesiyle başlayan süreç, turizm işletmeleri için müşteri kaybı anlamına gelmekte olup, bu durumun etkilerinin günümüzde de sürdüğünü söylemek mümkündür. Çalışmanın konusu olan ve Marmaris İlçesi'nde yaşanan orman yangınlarının etkileri üzerine yapılan araştırmalar sonucunda, alana yönelik iyileştirme çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu ve meydana gelen hasarın giderilebilmesi adına kentin tüm paydaşlarının işbirliği içinde olması gerektiği ortaya çıkmıştır. Önce afet yönetimi bilincine sahip olunmalı, sonrasında kamu ve özel sektör işbirliği ile hem kamusal alanlara yönelik önlemler alınmalı hem de işletmelere yönelik kontroller getirilerek mevcut sektörün koruma – kullanma dengesi içerisinde ayakta kalması sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Orman yangınları, Turizm, Afet Yönetimi, Yerel Yönetimler, Marmaris

The Impact of Disasters on Tourism Sector: The Case of Forest Fires in Mugla-Marmaris District

Abstract

The contribution of the tourism sector to the national economy is over in Turkey. There exist many tourism enterprises for four seasons in different geographical conditions and also domestic and foreign tourists are welcomed. On the contrary, Turkey has experienced various disaster events, so it can be described as a 'disaster zone'. The effects of disaster events have been examined with this study which may occur at any time and have an

¹ Pamukkale Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, DENİZLİ-TÜRKİYE

*İlgili yazar / Corresponding author: mervecosandal@gmail.com

Gönderim Tarihi / Received Date: 28.11.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 19.12.2022

Bu makaleye atıf yapmak için- To cite this article
Coşandal, M., Partigöç, N. S.. (2022). Afetlerin Turizm Sektörüne Etkisi: Orman Yangınları Örneği Muğla - Marmaris İlçesi.
Resilience, 257-267.

important place in the Turkish economy related to the tourism sector. As a result of the negotiations held related to the study in Marmaris District called a 'disaster area', it is understood that economic losses have been mainly experienced in the tourism sector. While a boom is expected in the tourism sector after the Covid-19 pandemic, various problems have emerged due to the forest fires that make it even more difficult for residents and employees in the study area. Approximately 80% of tourism enterprises have closed and/or downsized in this process. This process means the loss of customers for tourism businesses that has started with the evacuation of about 75% of the residents and also it is possible to say that the effects of this situation continue today. As a result of the findings on forest fires and their effects in Marmaris District, it has been revealed that improvement works are needed for the study area and all stakeholders should be in cooperation in order to eliminate the damage. Disaster management awareness should be maintained, various precautions should be taken for public spaces with the cooperation of the public and private sectors, and controls should be introduced for enterprises to ensure that the existing sector survives within the protection – use balance.

Keywords: Forest fires, Tourism, Disaster Management, Local governments, Marmaris

1. Giriş

Dünyada turizm, önce Avrupa ve Kuzey Amerika'da üst kesimlerin yapabildiği dinlenme ve eğlenme biçimi olarak 1950'li yıllardan önce başlamıştır. Ardından 1970'li yılların sonları itibariyle Batı'da gelişen politikalarla birlikte tatil dönemlerinde ülke içi ve ülke dışı seyahat etmek bir davranış biçimine dönüşmüştür (Purkıs, 2008). Turizm sektörü kalkınma, büyüme, yatırımlar ve istihdam üzerine olan etkileri açısından kalkınmanın ilk aşamasında teşvik edilen endüstriler arasında yer almakta (Terzioğlu ve Gökovalı, 2017); ekonomik gelir ve istihdam olanakları bakımından dünyadaki en büyük üçüncü sektör olarak değerlendirilmektedir. Özellikle 1950'li yıllar itibariyle, bu sektörün ülke ekonomisine önemli ölçüde (yaklaşık ortalama %20 – 25 oranında) (Somuncu, 2015) katkıda bulunduğu; turizm gelirlerinin ihracat gelirlerine oranın ise yaklaşık %16,7 olduğu belirtilmiştir (Köşker, 2017; URL 1, 2022).

Günümüzde doğal afetler, salgın hastalıklar, iç ve dış savaşlar, ülkelerarası politikalar gibi dışsalıklar sonucunda ortaya çıkan krizlerin küresel ölçekte tüm ülkeleri etkilediği açıkça ortadadır. Bu sebeple, gözlemlenen olaylar yerel, ulusal ve bölgesel krizler olarak adlandırılırken; küresel ölçekli krizler ifadesi de akademik yazında yerini almıştır. Böyle bir durumda çoğu sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de dalgalanmalar yaşanmaktadır ve bu durum turizm talebi ile krizin etki büyüklüğüne bağlı olarak şekillenmektedir (Köşker, 2017). Öte yandan doğal çevre ile birlikte gelişen ve bu olaylara maruz kalan kentlerin kimlik arayışları bulunmaktadır (Purkıs,2008). Türkiye'nin önemli turizm bölgelerinden biri olarak ortaya çıkan Muğla İli'nin ilçeleri turizm potansiyelleri açısından irdelendiğinde ise; Bodrum, Marmaris ve Fethiye İlçeleri ilk sıralarda yer almaktadır (Baldemir ve Kurnaz, 2013). Marmaris İlçesi de bu arayışlar doğrultusunda Dünyada turistlerin varış noktası seçimlerini yönlendiren uluslararası turların yönelimiyle ucuz bir tatil bölgesi olarak pazarlanan ilçeler arasındadır (Purkıs, 2008).

Çalışmaya konu olan Marmaris İlçesi ise geçtiğimiz yıllarda çeşitli afet olaylarıyla gündeme gelmiştir. 2021 senesinde ilçede görülen orman yangınlarında ise maddi manevi kayıplar yaşanmış; bölgede tahliye çalışmaları gerçekleştirilmiştir (URL 2). Bu bağlamda çalışmanın amacı, Marmaris İlçesinde bölge ekonomisinin temel kaynağı olan turizm sektörünün

yaşanan afet olaylarından nasıl etkilendiğini irdelemektir. Bu kapsamda Marmaris İlçesi'nde bulunan turizm işletmeleri ile iletişime geçilmeye çalışılmış, çoğu işletmenin görüşme yapmak istememesi sebebiyle Güney Ege Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği'nden bölgenin durumuna yönelik görüşme yapılmış ve dönemin haberleri ile birlikte ele alınarak değerlendirmelere ulaşılmıştır. Bunun sonucunda ise; Marmaris bölgesinde turizm sektörünün özellikle ekonomik olarak kayıp yaşadığı anlaşılmıştır.

2.Turizm Sektörü: Ekonominin Dinamosu

İnsanlığın var oluşu itibarıyla ihtiyaçlar doğrultusunda şekillen ve önde gelen hane arayışı ile gezip-görmek, şifa bulmak, dini ve toplumsal etkinliklere katılmak amacıyla düzenlenen seyahatler doğrultusunda yapılan faaliyetlerin öncülük etmesiyle birlikte seyahatler ortaya çıkmıştır. Zaman içinde bireysel veya toplu olarak yapılabilen ve belirli bir süre içinde gerçekleştiren bu seyahatler; dinlenme, eğlenme, öğrenme, merak ve sağlık gibi ihtiyaçların giderilmesi amacıyla turizm sektörünü ortaya çıkarmıştır (Karataş ve Babür, 2013). Küreselleşen dünyada özellikle 1950'li yıllar sonrasında ekonomik ve sosyo-kültürel önemi giderek artan ve gelişen turizm sektörü diğer sektörleri de kapsayan bir hizmet sektörü haline gelmiş olup, ekonomide üretimi ve istihdamı artırıcı etki yaratmıştır (Karataş ve Babür, 2013; Arabacı, 2018).

Turizm faaliyetlerin en önemli sonuçlarından biri, ülkelere büyük ölçüde gelir kaynağı olan bir özelliğe sahip olmasıdır. Özellikle hızlı bir şekilde kalkınmak isteyen ülkelerin karşı karşıya geldiği ekonomik zorluklarla mücadelede turizm gelirlerine olan ihtiyaç giderek artmaktadır (Aktaran: Yurdakul ve Özgencil, 2017). Turizm sektörünün var olduğu birçok ülkede turizm gelirlerinin GSYH' daki payının önemli olduğu, sektörün küresel gayri safi yurt içi harcamaların %9'una katkıda bulunduğu ve dünya genelinde %9 oranında istihdam sağladığı belirtilmektedir (Özaltın Türker, 2020). Turizm sektöründeki gelirlerin ulusal büyümeye olan doğrudan katkılarının yanı sıra, dış ticaret açığının kapatılmasında pay sahibi olduğu bilinmektedir. Bu sebeple, gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede turizm sektörü, ekonomik büyümenin ve gelişmenin en önemli kaynaklarından biri olarak görülmektedir. Öte yandan, turizm sektörünün dış faktörlerden (doğal afet, salgın hastalık ya da savaş gibi krizler) etkilenen yapısı turistik faaliyetleri tehdit eden bir senaryo ile karşı karşıya kaldığında, gerilemeyi ve olumsuz etkileri de beraberinde getirebilmektedir (Karataş ve Babür, 2013; Selim vd., 2015; Arabacı, 2018).

Türkiye'de ise turizm sektörünün gelişmesinde 1980 yılı ve sonrası izlenen liberal politikalar ile 1982 senesinde çıkarılan Turizm Teşvik Kanunu'nun gayri safi milli hasıla içindeki turizm geliri payını giderek artırdığı belirtilmiştir (Akın vd, 2012). 1970'li yıllarda turizm sektörünün GSMH'daki payı % 0.5 oranda iken, 2000 sonrası dönemde bu oran % 4'ün üzerine çıkmıştır. Bu değişim, sektörel gelişimi önemli ölçüde destekler niteliktedir. Türkiye turizmi son 10 yıllık süreçte, yabancı ziyaretçi çekme bakımından dünyanın ilk 10 ülkesi arasında yerini almıştır (Aktaran: Yurdakul ve Özgencil, 2017). Son yıllarda İstanbul, Antalya, Muğla ve İzmir illerinin turizm sektörüne önemli ölçüde kazanç sağladığı belirtilmektedir (Akın vd, 2012; Türsab ve Tuader, 2017; Dereli ve Akiş, 2019).

3. Afet Olayları ve Etkileri

Turizm sektörü özellikle ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildiği destinasyonlarda en genel haliyle ortaya çıkan sorunların arasında ise hızlı ve plansız kentleşme yer almaktadır. Turizm destinasyonlara yönelen nüfus, çevre kirliliği ve kültürün metalaşması gibi sorunları

beraberinde getirmektedir (Özaltın Türker, 2020). Bu hızlı ve plansız kentleşme ile doğal çevrenin doğal koşulları bir araya geldiğinde ise doğal ve yapay çevre uyumu sağlanamadığında olası kriz senaryoları başa gelmektedir. Dünya Turizm Örgütü turizm sektöründeki krizi “*yolcuların bir destinasyona güvenli seyahatini engelleyen ve normal gidişatın seyrini etkileyen beklenmedik herhangi bir olay*” olarak tanımlamaktadır (Aktaran: Köşker, 2017). Yapılan araştırmalarda ise krizlerin turizm sektörünü etkileyen önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir (Köşker, 2017).

Doğal afetler, salgın hastalıklar ve savaşlar gibi ortaya çıkan krizler ortaya çıktığı yer ile kalmayıp bölgeyi etkileyebilmektedir. Krizlerin bölgesel hatta küresel boyutta etkilenmesiyle birlikte turizm sektöründe de değişiklikler meydana gelebilmekte; ekonomik kayıplar ortaya çıkabilmektedir (Köşker, 2017). Geçtiğimiz yıllarda yaşanan ve etkisi hala devam eden Covid-19 salgını, küresel ölçekte can ve mal kayıplarına yol açan bir afet olayı olarak değerlendirilebilmektedir. 2001 yılında gerçekleşen 11 Eylül saldırıları sonrasında küresel düzeyde turizm faaliyetlerinde gözlenen azalma, endüstriyel üretimde dünya genelinde %0,5 oranında yıllık büyüme sağlanması, uluslararası ekonominin giderek zayıflamaya devam etmesi gibi sonuçların açığa çıkması insan kaynaklı afetlerin etki alanının büyüklüğünün göstergesi niteliğindedir. Buna ek olarak, 2004 yılında Asya’da meydana gelen tsunami felaketinden pek çok ülkenin etkilenmesiyle turizm sektörü de bu olumsuz etkilerden payını almıştır. 2016 yılında Türkiye’de komşu ülkelerin izlediği politikalar, terör olayları ve darbe girişimi sebebiyle yerli ve yabancı ziyaretçi sayılarında düşüş yaşanması olası krizlerin sektörel boyutta ve büyük çapta hasarlar yarattığının bir diğer örneğidir. Günümüz koşullarında hızlı gelişen ve etkileşen bu dünyada bir ülkede meydana gelen krizler diğer ülkeleri de peşi sıra etkileyebilmektedir. Dolayısıyla, bahsedilen olaylara benzer yapıdaki örnekler çoğaltılabilir (Mutlu ve Akbaş, 2016; Köşker, 2017; Yıldız ve Işıldar, 2020).

Ülkemizde 2021 yılında meydana gelen yangınlar sebebiyle Antalya, Mersin, Osmaniye, Adana ve Muğla ili’nin bazı ilçelerinde AFAD tarafından “Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi” ilan edilmiştir. Muğla İli’nde yangın olayları ile gündeme gelerek bu kapsama giren ilçelerden biri de Marmaris’tir (URL 3). Turizm sektöründeki gelişimiyle ön plana çıkan Marmaris İlçesi’nin 2021 yılı yangınların nasıl etkilendiği ise çalışma kapsamında incelenmeye çalışılmıştır.

4. “Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi” Kavramı ve Etkileri: Marmaris Örneği

Ulusal düzeyde “Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi” ifadesi, yakın dönemde özellikle yangın ve sel olaylarında gündemde kalan ve 7269 sayılı Afetler Kanunu’nun 1. maddesi uyarınca hazırlanan yönetmeliğe dayanan kavram bütünüdür (URL 4). Bahsi geçen ifadenin kullanılabilmesi için belli başlı kriterler bulunmaktadır. Bu kriterler şu şekilde listelenebilir (URL 4):

- Afet sebebiyle ölü veya ağır yaralıların bulunması,
- Tarım ürünlerinden en az üçte birinin zarar görmüş olması,
- Büyük ve küçükbaş hayvanın telef olması,
- O yerdeki kamu tesislerinin (yol, su, elektrik, kanalizasyon, vb.) kullanılamayacak veya çalışamayacak derecede hasar görmüş olması,
- Ulaşım imkânlarının çok sınırlı olması.

Afet olaylarına maruz kalan alanların yukarıda listelenen kriterlere sahip olmasıyla, o bölgenin “Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi” olarak tanımlanarak çeşitli haklardan

yararlanması sağlanmaktadır. (AFAD, 2014 ; T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi; URL 4) Bu haklar şu şekilde listelenebilir (URL 5, URL 6),:

- Sağlık hizmetlerinin ücretsiz olması,
- Destek ödeneklerinin verilmesi,
- Bölgede yaşayan bireylere yönelik destek ekiplerinin alana yönlendirilmesi

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından 2021 yılında Antalya, Mersin, Adana, Osmaniye ve Muğla illerinin yangından etkilenen ilçeleri “Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi” olarak ilan edilmiştir. Bu bölgelerden biri ise çalışmaya konu olan ve deprem, sel ve yangın olaylarıyla afet geçmişi bulunan Muğla İli'nin Marmaris İlçesi'dir (URL 3, 2022; Özel, 2014).

Özaltın ve Türker (2020) tarafından yürütülen çalışmada, turizm sektörünü olumlu ve olumsuz etkilerini incelemiştir. Türkiye’de turizmin etkilerinin en çok incelendiği bölgenin de Muğla ili olduğunu tespit etmiştir. Çalışmasının sonucunda ortaya koyduğu ilk önemli sonuç da ekonomik-olumlu etkilerin ön plana çıkması olmuştur. Diğer bir ifadesi ise her ne kadar ilk önemli sonuç ekonomik olumlu etkilere işaret etse de sosyal ve çevresel olumsuz etkiler de hemen ön sıralarda yerini almıştır. Çevre kirliliği ve suç oranlarında artış, en yüksek dereceye sahip ikinci ve üçüncü ifadeler olmuştur. Bu sonuçlar ise çalışmadaki katılımcıların turizmin yarattığı çevresel ve sosyal sorunların farkında olduklarını göstermiştir (Özaltın ve Türker, 2020).

Çalışmaya konu olan Marmaris ise konumu sebebiyle Akdeniz ve Ege bölgelerini bağlayıcı etkiye sahip önemli bir geçiş noktası olmuş liman kentidir (Bostan, 2015). Marmaris İlçesi, Muğla İli'nin turizm merkezleri arasında önemli bir yere sahiptir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın istatistiklerine göre 2013 yılında Muğla ili, toplam 2.686.304 yerli ve yabancı turist ağırlamış, bunların 846.814'ü Marmaris'teki işletme belgeli tesislerde turist olarak konaklamıştır ve en çok ziyaretçi uyuğunun ise Ruslardan oluştuğu belirtilmiştir. Bu açıklamalarla birlikte Marmaris sahip olduğu doğal ve kültürel öğeleriyle pek çok çalışmaya konu olmuştur (Aktaran: Özel,2014).

Marmaris İlçesi'nin turizm sektörü ile ilişkisine bakıldığında, 1950'li yıllarda ev pansiyonculuğu ile başlayan turizm faaliyetlerinin 1957 yılındaki Fethiye depreminden sonra ivme kazandığı anlaşılmıştır. 1950'li yıllar itibarıyla turizm sektöründe önemli ölçüde yer edinmeye başlayan Marmaris İlçesi zamanla Muğla İli 'ne gelen turistlerin yaklaşık %35'ini ağırlar hale gelmiş ve ilçede turizm sektörü de böylece temel kazanç haline gelmiştir. Özellikle deniz-kum-güneş ve eğlence turizmi üzerine belirgin bir arz-talep ilişkisi kurulmuştur. Bunun üzerine çeşitlenen ve artan ekonomik kazanç ile uluslararası boyutta tanınır hale gelen Marmaris İlçesi'nde artan çevre sorunları zamanla baş göstermeye başlamıştır. Bu durumda denilebilir ki, bölgede zaman içinde turizm sektörünün avantajları ve dezavantajları farklı boyutlarda da öne çıkmaya başlamıştır (Purkıs, 2008; Özel, 2014; Bostan, 2015).

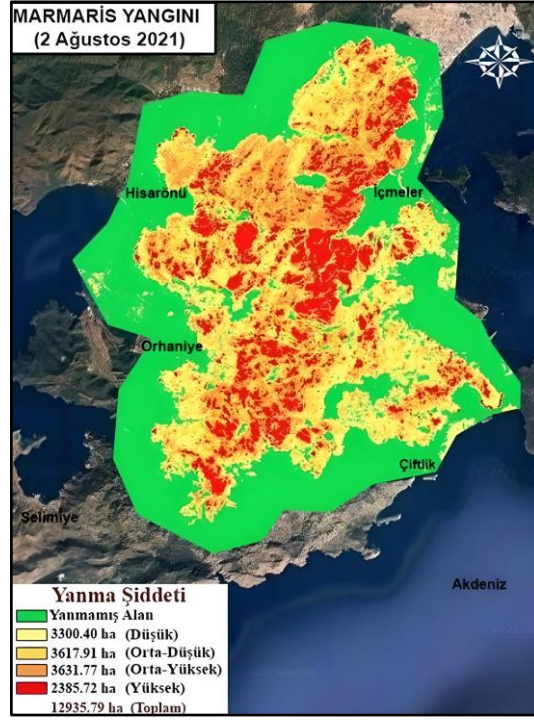
Muğla İli Marmaris İlçesi'nde 1977-2021 yılları arasında gözlenen yangın olayları incelendiğinde, yangın sonrasında kaybedilen alansal büyüklük olarak 1979 senesinde çıkan orman yangınları dikkat çekmektedir. Bu yangınlar, genellikle nedeni bilinmeyen yangınlar olarak kayıtlara geçmiş olup, kasıtlı biçimde çıkartılan yangınlar olduğu ifade edilmiştir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021). 1996 yılında bölgede ihmal ve dikkatsizlik sebebiyle önemli bir yangın çıktığı da farklı bir haber kaynağında ifade edilmiştir (URL 7). Geçmiş tarihlerde de nedeni bilinmeyen sebeplerle ortaya çıkan orman yangınları ile mücadele eden

Marmaris İlçesi, son olarak 2021 yılında büyük bir orman yangını olayı ile karşı karşıya kalmıştır. 1977 yılından günümüze kadar geçen sürede gözlenen en büyük yangın olarak bilinen ve 2021 yılında meydana gelen orman yangınları çalışma kapsamında detaylı biçimde incelenmiştir (Hakyemez, 1995; Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021; URL 7, 2022).

Tablo 1. 2021 Yılında Ülke Genelinde Gözlenen Orman Yangınları (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021)

İşletme Müdürlüğü	Yangın Sayısı	Toplam	Yangın Şekli		Suçlusunun Bulunup Bulunamadığı				Yıldırım		Yangın Devam Süresi Saat
		Saha (Ha)	Örtü (Ha)	Tepe (Ha)	Bulunan		Bulunamayan		Adet	Hektar	
					Adet	Hektar	Adet	Hektar			
Aydın	24	895,680	22,58	873,10	3	,52	19	894,15	2	1,01	363:41
Fethiye	23	18,209	2,209	16,00	3	,13	11	17,500	9	0,58	294:43
Köyceğiz	27	10745,695	4.805,49	5.940,20	2	1,13	12	10.740,00	13	4,56	333:23
Marmaris	26	9102,112	3.009,012	6.093,10	4	38,06	14	9.063,065	8	0,985	248:01
Milas	44	13196,385	4.986,11	8.210,28	5	12.765,87	30	430,40	9	0,12	626:54
Muğla	34	4856,030	541,98	4.314,05	4	,95	10	4.853,86	20	1,22	522:16
Nazilli	52	701,172	77,27	623,90	3	1,80	45	699,28	4	0,091	548:18
Yatağan	26	3447,800	392,10	3.055,70	4	,59	12	3.446,99	10	0,22	297:08
Yılanlı	32	2938,020	700,91	2.237,11	1	,10	17	2.937,29	14	0,63	465:52
Kavaklıdere	12	5529,223	6,62	5.522,60	2	4,18	8	5.525,03	2	0,012	85:31
Dalaman	23	140,120	4,33	135,79	1	3,00	9	135,54	13	1,58	318:06
Seydikemer	46	649,055	22,76	626,30	1	,10	40	648,62	5	0,34	496:57
Aydın İli	76	1596,852	99,852	1.497,00	6	2,32	64	1.593,431	6	1,101	911:59
Muğla ili	293	50622,649	14.471,517	36.151,13	27	12.814,11	163	37.798,296	103	10,241	3688:51
Bölge Müd	369	52219,501	14.571,369	37.648,13	33	12.816,432	227	39.391,727	109	11,342	4600:50
			28	72	9	25	62	75	30	0,02	

Muğla Orman Bölge Müdürlüğü'nün yayınladığı değerlendirme raporu incelendiğinde, Marmaris İlçesinde 2021 yılında meydana gelen orman yangınlarında faili bulunamayan orman yangınlarının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan yangınların % 30' unun yıldırım kaynaklı olduğu, % 9'nun kasıtlı olarak çıkartıldığı ve % 61' inin faili bulunamadığı belirtilmiştir (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021). Yaşanan afetler ve istatistikler Muğla Bölge Müdürlüğü'ndeki ormanların bitki örtüsü ve iklim etkisi faktörleriyle birleşen insan etkisinin bu bölgede yıllardır var olan yangın riskini tetiklediğini ortaya koymaktadır (Hakyemez, 1995; URL 8, 2022). Geçtiğimiz yıl ise Gebze Teknik Üniversitesi (GTÜ) Harita Mühendisliği Bölümü İleri Uzaktan Algılama Teknoloji Laboratuvarı optik ve termal uydu görüntüleri kullanarak Akdeniz ve Ege'de orman yangınlarının etkilediği alanları haritalamıştır. (Harita 1) (URL 9) Öte yandan çekilen fotoğraflar, yangınların yerleşim yerlerine ne kadar yakın olduğunu gösterir niteliktedir. (URL 10, URL 11)

Şekil 1. 2 Ağustos 2021 Tarihli Orman Yangınının Uzaktan Algılama Teknolojisi ile Görünümü (URL 9)

Şekil 2. Marmaris Orman Yangınlarının Yerleşim Yerlerinden Görüntüsü-1 (URL 10)

Şekil 3. Marmaris Orman Yangınlarının Yerleşim Yerlerinden Görüntüsü-2 (URL 11)

Afet geçmişi ile yangın riskinin varlığını ortaya koyan bölgenin sektörel yapısı, ortaya çıkan yangınlardan önemli ölçüde etkilenmiştir. Temel geçim kaynağı turizm sektörü olan bölgenin meydana gelen orman yangınları sebebiyle etkilendiği yapılan sözlü görüşmeler ve kapsamlı araştırmalar neticesinde belirlenmiştir. Bu sözlü görüşmeler sonucunda edinilen bilgiler ışığında denilebilir ki (Görüşme, 2022; URL 2, 2022);

- i. Orman yangınlarının yerleşim alanları ve çevresinde yayılması sebebiyle halk arasında panik söz konusu olmuştur
- ii. Yerleşim alanının yaklaşık olarak %75'nin tahliye edilmiştir
- iii. Covid-19 pandemisi sonrasında turizm sektörün toparlanması beklenirken orman yangınlarla birlikte maddi kayıplar daha da artmıştır
- iv. Tesisler turizm sezonunu yaklaşık %70 oranında maddi zararlar kapatmıştır
- v. Tesislerin anlaşma yaptığı tedarikçi firmalar zincirleme şekilde zarara uğramıştır
- vi. Tesisler yaklaşık %80'lik kısmı küçülmeye gitmiş, buna bağlı olarak çalışan personelinin işine son vermiş ve/veya tamamen kapatılmıştır
- vii. Önceki yıllarla karşılaştırıldığında, ortalama 5-6 ay süren turizm sezonu ortalama 1,5-2 aya kadar düşmüştür.

Yukarıdaki bilgilerden, yıllarca inşa edilen yaşam alanlarının doğanın karşısında zayıf kaldığı ve doğa ile uyumlu şekilde yapılaşmalar gerçekleştirilmediğinde insan riski faktörünün arttığı, bu sebeple de öngörülen risklerin öngörülemez zararlar ortaya çıkardığı anlaşılmaktadır.

5. Sonuç ve Değerlendirme

İnsanlık tarihi boyunca “yaşam alanları” oluşturmaya çalışmıştır. Buradaki temel amaç öncelikle hane ihtiyacının karşılanması üzerinedir. Ardından gelişen çevre, insanlara zaman içinde sosyal, fiziksel, ekonomik, vb ihtiyaçların da karşılandığı ‘yaşam alanları’ sunmuştur. Gelişen dünyada gerek dinlenme gerek ise eğlenme ihtiyacıyla ortaya çıkan turizm alanları zaman içerisinde ekonomik çıkarların da hedefi haline gelmiş ve ulusal / uluslararası kapsamda da yerini almıştır. Farklı alanlarda ‘kazanç’ sağlayan turizm sektörü zamanla rekabet kapısı haline gelmiştir. Özellikle de ekonomik kazanç doğrultusunda yaygınlaşan turizm alanları çevresindeki ‘tehdit’ unsurlarını ve ‘riskleri’ tam olarak hesaba katmayarak büyüyerek devam etmiş, ardından da ‘felaket’ senaryolarıyla birlikte anılan sektör / alan haline gelmiştir. Kısacası ‘yaşam alanı’ olarak geliştirilmeye çalışılan alanlar artık canlıların ‘yaşam mücadelesi’ vereceği alanlara dönüşmektedir.

Çalışmanın konusu olan ve Marmaris İlçesi’nde yaşanan 2021 yılı orman yangınlarının etkileri üzerine yapılan araştırmalar sonucunda, bölgede geçmiş dönemlerde de afet olaylarının yaşandığı; yangın ve benzeri olayların tekrarlandığı bu sebeple de bölgeye yönelik afet olaylarının ön görülebilir durumda olduğu ancak bu olayların farklı etmenlere bağlı olarak da ön görülemez boyutta sonuçlara sebep olabildiği anlaşılmıştır. Bunun sonucunda ise bahsi geçen alanın zaman içerisinde kendisini toparlamaya çalıştığı ancak yine de alana yönelik iyileştirme çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu ve meydana gelen hasarın giderilebilmesi adına öncelikle afet yönetim bilincine sahip olunması gerektiği ve kentin tüm paydaşlarının iş birliği içinde olması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Yaşanılan felaketlerde ortaya çıkan can ve mal kayıpları göstermektedir ki, insan toplulukları afet olayları karşısında zor süreçler geçirmektedir. Çünkü doğayla uyumlu olmayan şekilde inşa edilen çevre, canlıları felaketler zincirine hapsedebilecek güçtedir. Doğal çevrenin

yapısıyla birlikte artan nüfus ve plansız kentleşme senaryolarından ortaya çıkan afet olaylarına karşılık sürdürülebilir ve güvenli kentler inşa edebilmek adına, içinde bulunan koşulları iyi tespit etmek ve bu doğrultuda önlem alarak gelişmek önem taşımaktadır. Bu sebeple, yapılanmalar gerçekleştirilirken doğal çevre ve yapay çevre ilişkisi göz ardı edilmeyerek canlılara 'yaşam alanı' sunar nitelikte en az risk ve en fazla verimlilikle değerlendirilmeli; küresel, bölgesel ve yerel düzeyde afet olayları göz önünde bulundurulurken afet bilinci ile hareket edilmelidir.

Kaynaklar

Akın, A., Şimşek, M. Y., Akın, A., (2012). Turizm sektörünün ekonomideki yeri ve önemi. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD), 4(7), 63-81.

Arabacı, H. (2018). "Turizm Sektörünün Ekonomik Büyümeye Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme" Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi. 04 (03).s.108.

Baldemir, E., & KURNAZ, H. A. (2013). İlçelerin Turizm Potansiyellerinin Analitik Hiyerarşi Yöntemi İle Sıralanması: Muğla Örneği. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (30), 51-67.

Bostan A., Türk CZ., Kurnaz CHA., (2015) "Ülke Kalkınmasında Marmaris Turizm Sektörünün Önemi Ve Rus Turistlerin Marmaris'i Tercih Etme Nedenleri" SESSION 5C: Turizm II. S. 711-719.

Dereli, D. D., Akiş E., (2019). "Türkiye'de turizm gelirleri ile iktisadi büyüme arasındaki ilişkinin analizi (1970-2016)". Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 33(2), 467-478.

Güney Ege Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği, (2022), "Görüşme Notları". [30.09.2022]

Hakyemez A., (1995), "Muğla Orman Bölge Müdürlüğü'nde Orman Yangınları" İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. Seri:B , Cilt:45, Sayı:1-2. Sayfa 119-125.

Karataş, M., Babür, S. (2013). "Gelişen Dünya'da Turizm Sektörünün Yeri". Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2013(2), 15-24.

Köşker, H. (2017). "Krizlerin Turizm Sektörüne Etkileri Üzerine Bir Araştırma: 2016 Yılı Türkiye Örneği". Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (62), 216-230.

Mutlu, Ç., Akbaş, Z. (2016). "11 Eylül Saldırıları Üzerinden Uluslararası Terörün Turizme Etkisi: Türkiye Örneği". Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2), 1-14.

Özaltın Türker, G. (2020). Turizmin Etkileri Olumlu mu, Olumsuz mu? Türkiye'de Yapılmış Çalışmalara Yönelik Bir İnceleme. Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 4(2), 1477-1492.

Özel ÇH., (2014), "Turizmin Sosyo-Kültürel Boyutta Ortaya Çıkardığı Etkilerin İncelenmesi: Marmaris Örneği" Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı:42.

Purkıs S., (2008), "Turizmle Kalkınma ve Kentlerin Kimlik Araçları: Marmaris Örneği" Marmaris Ticaret Odası Ekonomi Yayınları – III. [30.09.2022] İnternet Erişim Adresi:

https://www.academia.edu/42173401/Turizmle_Kalk%C4%B1nma_ve_Kentlerin_Kimlik_Ara%C4%B1%C5%9Flar%C4%B1_Marmaris_%C3%96rne%C4%9Fi

Selim, S., Güven, E. A., Eryiğit, P. (2015). "Turizmin Türkiye Ekonomisindeki Yeri: Zaman Serileri Analizi". Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 7(3). S.19-33.

T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), (2014), "Afet Bölgesi" , Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, s. 27.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, (1968), "Afetlerin Genel Hayata Etkiliğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik" Resmî Gazete Sayısı: 13007. 4903 Sayılı Yönetmelik. İnternet Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4903&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [30.09.2022]

T.C. Muğla İli Valiliği, (2010), "Muğla İli Turizm Sektörünün Uluslararası Rekabetçilik Analizi". İnternet Erişim Adresi: [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.ftso.org.tr/assets/upload/dosyalar/mugla-ili-turizm-sektorunun-uluslararasi-rekabetcilik-analizi.pdf](https://www.ftso.org.tr/assets/upload/dosyalar/mugla-ili-turizm-sektorunun-uluslararasi-rekabetcilik-analizi.pdf) [30.09.2022]

T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Muğla Orman Bölge Müdürlüğü, (2021) "2021 Yılı Orman Yangınları Değerlendirme Raporu" Muğla Orman Bölge Müdürlüğü Orman Yangınlarıyla Mücadele Şube Müdürlüğü. MUĞLA. İnternet Erişim Adresi: <https://muglaobm.ogm.gov.tr/SiteAssets/Lists/Duyurular/AllItems/2021%20Y%C4%B1%C4%B1%20Orman%20Yang%C4%B1nlar%C4%B1%20De%C4%9Ferlendirme%20Raporu.pdf> [30.09.2022]

Terzioğlu, M., & Gökovalı, Ü. (2017). Turizmin Yerel Ekonomik Etkilerinin Belirlenmesi: Marmaris Otelcilik Endüstrisi Örneği. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 28(1), 27-38. [23.11.2022]

Türsab ve Tuader, (2017). "Turizm Sektör Raporu Ocak-Haziran 2017. S. 30-46. İnternet Erişim Adresi: [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.tursab.org.tr/dosya/16736/turizm-faaliyet-kitapcigi_16736_492081.PDF](https://www.tursab.org.tr/dosya/16736/turizm-faaliyet-kitapcigi_16736_492081.PDF)

Yıldız, Ö., Işıldar, P. (2020). 2016 Türkiye Turizm Krizi Üzerine Bir İnceleme. Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 15(59), 407-425.

Yurdakul, F., & Özgencil, G. (2017). Türkiye'deki turizm gelirin belirlenme ve alternatif turizm gelirlerinin önemi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 173-186.

URL 1: Vikipedi Özgür Ansiklopedi, Türkiye'de Turizm, https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_turizm [30.09.2022]

URL 2: Cumhuriyet, Haber, Turizm bölgelerinde ay sonundan itibaren rezervasyon iptalleri bekleniyor, (6 Ağustos 2021), <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turizm-bolgelerinde-ay-sonundan-ibaren-rezervasyon-iptalleri-bekleniyor-1858340> [30.09.2022]

URL 3: TRTHABER, Yangından etkilenen yerler afet bölgesi ilan edildi, (31 Temmuz 2021) <https://www.trthaber.com/haber/gundem/yangindan-etkilenen-yerler-afet-bolgesi-ilan-edildi-598804.html> [30.09.2022]

URL 4: BBC NEWS Türkçe, Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi ilanı ne anlama geliyor?, (13 Ağustos 2021), <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58187730> [30.09.2022]

URL 5: Cumhuriyet, Haber, Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi ilanı ne anlama geliyor?. (13 Ağustos 2021) <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/genel-hayata-etkili-afet-bolgesi-ilani-ne-anlama-geliyor-1860314> [23.11.2022]

URL 6: YeşilGazete, Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi nedir?, (13 Ağustos 2021), <https://yesilgazete.org/genel-hayata-etkili-afet-bolgesi-nedir/> [23.11.2022]

URL 7: Haberler.com, Marmaris'in "Kara Lekesi" Kalmadı, (6 Ağustos 2014) <https://www.haberler.com/guncel/marmaris-in-kara-lekesi-kalmadi-6346989-haberi/> [30.09.2022]

URL 8: Independent Türkçe, Türkiye bir haftadır orman yangınlarıyla mücadele ediyor.(4 Ağustos 2021), <https://www.indyturk.com/node/394816/%C3%A7evre/t%C3%BCrkiye-bir-haftad%C4%B1r-orman-yang%C4%B1nlar%C4%B1yla-m%C3%BCcadele-ediyor%E2%80%A6-do%C3%A7-dr-kurdo%C4%9Flu-yanan> [30.09.2022]

URL 9: Bianet Bağımsız İletişim Ağı, Yanan alanların büyüklüğü İstanbul'un yüzde 15'ine eşit, (12 Ağustos 2021), <https://m.bianet.org/bianet/iklim-krizi/248654-yanan-alanlarin-buyuklugu-istanbul-un-yuzde-15-ine-esit> [30.09.2022]

URL 10: Sputnik Türkiye, Marmaris'te orman yangını: Alevler yerleşim yerine 100 metre kadar yaklaştı (29.07.2021), <https://sputniknews.com.tr/20210729/marmariste-orman-yangini-mudahale-suruyor-1045087438.html> [14.12.2022]

URL 11: Yeni Asır, Marmaris'te orman yangını! Bir orman personeli şehit oldu. (27.06.2021), <https://www.yeniasir.com.tr/ege/mugla/2021/06/27/marmariste-orman-yangini> [14.12.2022]